

IMPACTUL COMPETENȚELOR ARTISTICE ÎN CONFIGURAȚIA ACTIVITĂȚII PEDAGOGICE

Cătălina NACONECINAIA, studentă,
Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți
Conducător științific: **Iulia POSTOLACHI**, asist. univ.

Abstract: *In this article I would like to mention that education is the most powerful weapon which you can use to change all the world. Education can take place in formal or informal settings and any experience that has a formative result on the way one thinks, feels, or acts may be considered in my opinion educational. Teacher is person who gives you not only the knowledge but also inspiration to live. Teacher is the only person who can help you to guide the life in a better way by sharing his experiences. A teacher can prove that success needs lots of sacrifice through in everyone's life. Teacher plays a great role in bringing up mighty people in the nation. This article is centered on the artistic personality of teachers, which is an absolutely necessary component of education.*

Keywords: *artistic skills, education, qualities, teacher.*

Un cadru didactic bun își va lăsa irevocabil amprenta asupra dezvoltării armonioase a elevilor săi, printr-un ansamblu de calități esențiale care îl va ajuta să valorizeze vocația primită. De-a lungul timpului, specialiștii în pedagogie au construit portretul cadrului didactic ce posedă competențe artistice ce sunt utilizate în procesul instructiv-educativ. Concepțiile sunt ample, dar, pe lângă competențele didactice, se evidențiază și competențele artistice premeditate și studiate de către cadrele didactice.

Cadrul didactic este înzestrat cu un potențial deosebit care radiază din interior spre exterior, dându-i posibilitatea de a avea o influență pozitivă în jurul său.

Cadrul didactic pune accent pe personalitate, urmărește dezvoltarea calităților umane pozitive, explorarea orizonturilor, dezvoltă personalitatea din fiecare dintre noi și este orientat pentru pregătirea pentru viață a fiecărui elev al său.

Cadrul didactic este un artist, un magician al predării și al relațiilor interpersonale, un model cognitiv și moral, un model de obiectivitate. Meseria de profesor este una foarte frumoasă, care solicită competențe artistice, dăruire și umanism, deoarece se lucrează cu un material atât de prețios, de complicat și de sensibil, precum omul în devenire. A fi profesor înseamnă un risc asumat. Și artă deoarece pregătirea pentru a preda, pentru a-i învăța pe alții cum să învețe este o operă niciodată încheiată și care implică multă răbdare, multe momente de incertitudine, de descurajare și de multe ori de studiu, iar rezultatele nu pot fi măsurate nici cantitativ, și nici imediat. [4, p. 59]

Pentru a exercita o influență educativă optimală, cadrul didactic trebuie să adopte un comportament caracterizat prin inițiativă și să posede trăsături ale proceselor psihice, care fac parte din conținutul psihic al aptitudinilor pedagogice, dintre care se pot evidenția:

1. *Calitățile gândirii.* Diferite aptitudini pedagogice presupun anumite particularități ale gândirii, cum ar fi capacitatea de analiză și sinteză, flexibilitatea, profunzimea, originalitatea, spiritul critic și autocritic.
2. *Calitățile limbajului.* Capacitatea de a folosi în mod adecvat acest instrument de comunicare este prezentă în toate aptitudinile pedagogice. Este vorba de calități precum claritatea, plasticitatea, expresivitatea, fluența.
3. *Calitățile atenției.* Aici menționăm: concentrarea, stabilitatea, distribuția, comutarea.
4. *Calitățile memoriei.* Rapiditatea memoriei, trăsnicia păstrării și promptitudinea recunoașterii și reproducerii sunt indispensabile în activitatea pedagogului.
5. *Imaginația pedagogică.* Imaginația reproductivă și creatoare bine dezvoltată a cadrului didactic este premisa iscusinței de a expune materialul de studiu într-o formă vie, plastică.
6. *Spiritul de observație.* Este capacitatea ce permite sesizarea celor mai fine nuanțe și manifestări ale acțiunii educative. Cu ajutorul acestei aptitudini, cadrul didactic poate surprinde și intui starea de spirit și intențiile copiilor.
7. *Aptitudinea empatică.* Îi oferă cadrului didactic posibilitatea de a privi toate influențele prin prisma celor cărora li se adresează și de a prevedea, în acest fel, nu numai eventualele dificultăți ce ar putea fi întâmpinate, ci și rezultatele posibile ce ar putea fi atinse. Capacitatea empatică vizează transpunerea în situația elevilor pe plan perceptiv, intelectual și imaginativ. Această aptitudine stă la baza anticipării finalităților acțiunilor educaționale.
8. *Aptitudinea de a cunoaște și înțelege elevul.* Această aptitudine se află în strânsă legătură cu cele menționate și presupune intuiție pedagogică, capacitatea cadrului didactic de a pătrunde și sesiza rapid particularitățile psihice individuale ale elevilor, și de a acționa în conformitate cu ele.

9. *Aptitudinea de a comunica accesibil cunoștințele.* Această aptitudine include o serie de capacități și particularități ale proceselor psihice. Ea presupune capacitatea de a selecta, sintetiza și organiza cunoștințele care trebuie să fie comunicate, conform posibilităților de a percepe, înțelege și nivelului de pregătire a elevilor. În acest sens, cadrul didactic trebuie să gândească analitic și sintetic, să-și orienteze multidirecțional gândirea, să aibă o atenție distributivă.
10. *Aptitudinea organizatorică.* Se manifestă în întreaga activitate didactică și educativă a cadrului didactic: pregătirea profesională continuă, proiectarea și organizarea propriei activități și pe cea a elevilor.[Apud, 2, p. 44]

Mulți cercetători au încercat să aprofundeze și să dezvolte noțiunea de competențe artistice. Personalitatea cadrului didactic presupune o multitudine de calități condiționate de caracteristicile și polivalența muncii pe care o îndeplinește, acestea contribuind la productivitatea procesului instructiv-educativ ale cadrelor didactice. Astfel, putem deduce următoarea succesiune de însușiri temeinice:

Un cadru didactic trebuie să fie responsabil. Responsabilitatea poate fi definită ca „acea autoritate a conștiinței cu funcția de a ajuta subiectul de a înțelege sensul, importanța și urmările socio-morale ale faptelor sale, în a-l determina să-și asume în cunoștință de cauză deciziile, rol-statusurile profesionale și cetățenești, în asigurarea concordanței deciziilor cu actele, în a răspunde de calitatea acestora”. [3, p. 118]

Un cadru didactic trebuie să posedă talent și vocație. Psihologul Rădulescu-Motru C. a menționat în lucrările sale, că „este un om de vocație acela care găsește în muncă înregistrarea sa ideală, la omul de vocație felul muncii este o prelungire a omului, este o umanizare intrată mai adânc în natură”. [Apud, 7, p. 20]

Talentul este reprezentat de ansamblul dispozițiilor funcționale, ereditare și a sistemelor operaționale dobândite, care mijlocesc performanțe deosebite și realizări originale. După Zissulescu St., talentul este „o continuare a aptitudinii, o treaptă superioară de dezvoltare a acesteia, caracterizat nu numai prin efectuarea cu succes a unei activități, ci și prin capacitatea de a crea opere originale, nu toate aptitudinile devin talente, ci numai acelea cultivate până la un nivel care le fac capabile de creații originale”. [apud, 8, p. 701]

Un cadru didactic trebuie să fie răbdător. Educația, fiind o întreprindere dificilă, cere de la pedagog răbdare. Răbdarea față de sine însuși și față de elevi este o însușire de mare importanță educațională. A fi răbdător înseamnă stăpânire de sine și disciplină, calitate pe care, odată ce o vede la învățător, elevul va fi stimulat să o dezvolte în el propria ființă. [6, p. 17]

Un cadru didactic trebuie să fie constructivist. Cadrele didactice constructiviste pun accentul pe construirea competențelor cognitive, fizice, atitudinale, emoționale și sociale ale copiilor. Un astfel de cadru didactic implică mult curaj, o pregătire aparte și o perfecționare continuă, cum ar fi: dragoste pentru oameni, învățarea motivantă și semnificativă, lucrul în echipă, gândirea creativă, multă imaginație, răbdare și simțul umorului. Constructivismul este atât la baza reproductivismului cât și a productivismului susținut de atitudinea transformatoare. [8, p. 137] Astfel, elevii cadrelor didactice constructiviste învață să exploreze adevărul,

să fie autonomi, să-și exprime punctul său de vedere și interesele sale, să pună întrebări și să obțină informațiile de care au nevoie.

Un cadru didactic trebuie să posede tact pedagogic. Tactul pedagogic, după cum menționează Bontaș I., este în fapt o componentă a măiestriei pedagogice, care se definește prin capacitatea deosebită personală și specifică a cadrului didactic de a acționa în mod selectiv, adecvat, suplu, dinamic, creator și eficient pentru a asigura reușita actului educațional în cele mai variate ipostaze educaționale. [1, p. 236]

Tactul pedagogic presupune capacitatea de a vedea în fiecare copil o personalitate irepetabilă și în fiecare situație psihologică ceva nou, original. El contribuie la crearea unei atmosfere optime în relația cadru didactic – copil, a unui climat micro-social adecvat activității creative cu copiii. Munca unui astfel de cadru didactic va fi artă și nu o simplă meserie. Cadrul didactic care are tact pedagogic ia măsurile potrivite pentru fiecare situație, fără ca prin aceasta să scadă exigențele față de elevi, ci, dimpotrivă, stimulându-i să obțină rezultate din ce în ce mai bune. [10, p. 135]

Un cadru didactic trebuie să fie sociabil. Importanța funcțională și profesională a sociabilității în activitatea pedagogică a fost destul de reușit conturată de psihologul A. A. Leontiev, care a accentuat sociabilitatea pedagogică că este „un fel de interacțiune a cadrului didactic cu elevii în procesul instructiv care creează cele mai bune premise pentru dezvoltarea motivației elevilor, caracterul creativ în activitatea cognitivă; asigură o condiție emotivă prielnică, împiedică apariția „barierelor psihologice”; asigură dirijarea proceselor sociopsihologice în colectivul de elevi și permite a folosi la maximum individualitatea personalității învățătorului. [apud 5, p. 216]

Un cadru didactic trebuie să fie creativ. A fi creativ înseamnă a vedea același lucru ca toată lumea, dar a te gândi la ceva diferit. Ca formațiune psihică deosebit de complexă, creativitatea se caracterizează printr-o multitudine de sensuri: productivitate, utilitate, eficiență, valoare, ingeniozitate, noutate, originalitate. Creativ este cel care se caracterizează prin originalitate și expresivitate, este imaginativ, generativ, deschizător de drumuri, inventiv, inovativ.

Fustier M. arată că în mintea omului obișnuit creativitatea este legată de expresii și creații artistice, de invenții tehnologice sau descoperiri științifice, de comunicare interumană, de educație, de comportamentele personale și de mișcările sociale. Ea semnifică: adaptare, imaginație, construcție, originalitate, evoluție, libertate interioară, talent literar, distanțare față de lucrurile deja existente. [9, p. 17]

Cadrul didactic încurajează și menține curiozitatea elevilor pentru lucruri actuale, le modelează comportamentele sociale, le fortifică încrederea în forțele proprii și îi facilitează să își găsească identitatea sa. Realizarea acestor sarcini depinde de măsura în care profesorul dispune de competențele artistice necesare conturării cu precădere pe așteptările, trebuințele și interesele elevilor săi. Elevul este întotdeauna scopul, în toate activitățile proiectate, desfășurate, evaluate.

Interesul superior al elevilor primează asupra tuturor condițiilor, resurselor și formelor de desfășurare a muncii, de aceea cadrul didactic trebuie să respecte următoarele ***principii etice fundamentale ale învățătorului profesionist:***

Responsabilitatea – cadrele didactice dispun de autoritatea legitimă, conferită de societate, cu scopul de a-i ajuta pe tineri să se dezvolte. Ei sunt conștienți că acțiunile lor au repercusiuni asupra personalității elevilor. Prin urmare, își vor asuma responsabilitatea pentru cuvintele și actele lor, tratând cu seriozitate fiecare aspect al activității pe care o desfășoară.

Grija – în tot ceea ce întreprind, cadrele didactice au datoria de a furniza un standard adecvat de grijă celorlalți (elevi, colegi, părinți). Grija semnifică recunoașterea nevoii de asistență, suport și întreprinderea unor acțiuni adecvate. Atitudinea binevoitoare, optimismul sunt semne ale maturității emoționale, condiție necesară muncii într-un domeniu solicitant psihic, așa cum este educația.

Libertatea – cadrele didactice beneficiază de libertate și privilegii apreciabile, ca orice ființe umane. Ei pot comunica deschis și participa la diferite activități, fără persecuție și cenzură. Cu toate acestea, libertatea cadrelor didactice nu este fără limite, aceasta nuanțându-se în funcție de problemele de ordin deontologic.

Dreptatea – privește utilizarea criteriilor corecte de judecată a prestației elevilor, colegilor, părinților, alocarea imparțială a resurselor, promovarea egalității de șanse și evitarea discriminării.

Integritatea – cadrele didactice desfășoară activități, sugerează proiecte prin care păstrează credibilitatea, imaginea și valorile profesiei. A fi integru înseamnă a nu accepta compromisurile, fraudă, minciuna. Tăria și frumusețea caracterului sunt cele mai bune piedici în calea răului moral.

Autonomia – cadrele didactice dau dovadă de discernământ și deschidere cognitivă, pot lua singuri decizii benefice în plan profesional, în subiectele în care sunt competiții. Ei îi conduc pe copii spre descoperirea calităților personale, ajutându-i să-și formeze capacitățile de reflecție și resorturile motivaționale pentru activitatea de învățare.

Respectul este o atitudine complexă, ce presupune capacitatea de a recunoaște și valoriza demnitatea celorlalți ca ființe umane. Activitatea educativă se întemeiază pe premisa respectului față de elevi, față de sine însuși, colegi și familii. O atenție deosebită se cuvine acordată respectului pentru valorile general umane, pentru valorile autentice ale culturii. Cadrul didactic nu va abdica de la misiunea sa axiologică, contribuind la dezvoltarea spirituală a copiilor.[2, p. 61] La cele expuse mai sus, pot spune că cadrul didactic trebuie să fie un exemplu care este demn de urmat, datorită căruia toți elevii vor aspira spre desăvârșire și perseverență. Un cadru didactic profesionist posedă multă responsabilitate, grijă, libertate, autonomie și respect, el emană aceste calități, dar totodată vrea să primească și de la elevi un răspuns binevoitor.

În final, pot concluziona că competențele artistice ale cadrelor didactice în prezent își iau o amploare tot mai voluminoasă. Mulți cercetători au studiat această temă pentru a stopa problemele legate de activitatea procesului instructiv-educativ, datorită calităților incapabile ale cadrelor didactice. Cadrele didactice trebuie să dețină o serie de calități pozitive, cum ar fi optimism, bunăvoință, vocație, tact pedagogic, empatie, creativitate, responsabilitate, talent și răbdare, pentru că acestea sunt competențele artistice care nu trebuie să lipsească, acesta fiind cheia spre sufletul tuturor elevilor.

Cadrul didactic știe să combine frumosul cu utilul, este acel care știe cum să încurajeze și să inspire, astfel ei aplică sprijinul lor în descoperirea elevilor ca ființe unice și minunate, capabile de a realiza toate scopurile ce își propun.

Bibliografie:

1. BONTAȘ, Ioan. *Pedagogie*. București: ALL, 1996. 319 p.
2. FOCA, Eugenia. *Etica profesională. Suport de curs*. Bălți: Universitatea de Stat din Bălți „Alec Russo”, 2014. 163 p.
3. GHIAȚĂU, Roxana. *Codul deontologic al profesiei didactice*. Iași: Sedecom Libris, 2012.
4. GHIAȚĂU, Roxana. *Etica profesiei didactice*. Iași: Ed. Universității Al.I.Cuza”, 2013. 212 p. 978-973-703-894-4
5. MÂNDĂCANU, Virgil. *Bazele tehnologiei și măiestriei pedagogice*. Chișinău: Ed. LYCEUM, 1997. 358 p. ISBN 9975-939-19-8
6. MÂNDĂCANU, Virgil. *Profesorul-maestru*. Chișinău: Pontos, 2009. 628 p. ISBN 978-9975-72-267-4
7. POENARU, Romeo. *Deontologie didactică*. Timișoara: Tipografia Universității din Timișoara, 1989. 130 p.
8. POPESCU-NEVEANU, Paul. *Dicționar de psihologie*. București: ALBATROS, 1978. 784 p.
9. ROCO, Mihaela. *Creativitate și inteligență emoțională*. București: Polirom, 2001. 248 p. ISBN 973-683-654-1
10. ȚÎRCOVNICU, Victor. *Pedagogia generală*. București: Făclia, 1975. 463 p.